

DECANUL DE VÂRSTĂ AL LEXICOLOGIEI

Dr. Anton BORȘ
la 80 de ani

Filolog, domeniul științific: lexicografia.
Doctor în științe filologice (1967). Cercetător conferențiar (1985).

În miezul acestei toamne, decanul de vârstă al lexicologiei din Moldova, Anton Borș, împlinește o frumoasă și onorabilă vârstă de 80 de ani.

Născut la 22 octombrie 1932 în Buiucanii Vechi, o suburbie a Chișinăului, într-o familie de muncitori, este unul din cei nouă copii. Aici, în 1949 a terminat șapte clase a școlii de băieți, iar în 1952 școala medie nr. 4 din Chișinău. În 1957 a absolvit Facultatea de istorie, limbă și literatură a Universității de Stat din Chișinău. În același an a fost repartizat la lucru la Filiala Academiei din Moscova, filială devenită ulterior Academia de Științe din Moldova. Fiind înscris la Sectorul de lexicologie și lexicografie al Institutului de Istorie, Limbă și Literatură (pe atunci) s-a logodit cu cea mai enigmatică doamnă – lexicologia, căreia i-a rămas fidel timp de 55 de ani.

În cadrul Academiei a trecut toate treptele ierarhiei științifice: 1957 – laborant, 1958-1961 – laborant superior, 1961-1974 – cercetător științific inferior, 1974-1986 – cercetător științific superior, din 1986 până în prezent – cercetător științific coordonator.

Pe când unii dintre colegii săi au plecat la alte instituții, în alte părți în căutare de posturi mai înalte sau salarii mai mari, domnul Anton Borș a rămas locului timp de 55 de ani, conducându-se de principiul „omul sfințește locul”.

În calitate de încercat drumeț pe întortocheatele căi ale lexicologiei și lexicografiei, de-a lungul anilor laboriosul lexicograf a participat ca autor sau coautor, redactor sau corector la elaborarea

a peste 30 de lucrări lexicografice de valoare, cum ar fi: *Dicționarul ortografic al limbii moldovenești* (1965), *Dicționar explicativ al limbii moldovenești* (DELM) în 2 volume (1977 vol.I, 1985 vol. II), *Dicționar rus-moldovenesc* (DRM) în 3 volume (1976, 1981, 1999), *Dicționar rus-român* (DRR) și *Dicționar român-rus* (DRR) în colaborare, tipărit în mai multe ediții, *Dicționar rus-român sinonimizat* (DRR sinonimizat) în 2 volume (volumul I a apărut în 2005, volumul II își așteaptă sponsorii), la cel din urmă fiind redactor coordonator. În 2005 editează *Dicționar român-rus de sinonime*, iar în 2009 *Mic Dicționar de cuvinte și expresii celebre* și multe altele.

În 1967 a susținut cu succes teza de doctor în filologie cu tema „Aspecte lexico-semantice și stilistice ale interjecțiilor și onomatopeelor în limba română”.

Ca un bun lexicograf, domnul Borș mereu a căutat răspuns la întrebările: Ce este cuvântul? De câte cuvinte are nevoie omul? Cum apar și mor cuvintele? Cuvintele, câte-s ele? care a devenit și titlul unei lucrări editate în 1982.

Cei 55 de ani de activitate în cadrul Institutului de Filologie și ponderea lucrărilor elaborate sunt o dovadă de fidelitate profesiei alese, căreia i s-a consacrat cu dăruire și satisfacție sufletească.

În afară de munca de cercetător pe care o îndeplinește cu onestitate, omagiatul nostru a activat și pe tărâmul didactic. A ținut un curs de lecții („Lexicologia limbii române”) la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, a fost în nenumărate rânduri (de peste 30 de ori) președinte al Comisiei de Stat pentru examenele de absolvire la Universitatea Națională, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Universitatea Pedagogică din Tiraspol cu sediul la Chișinău. Ani în șir a fost membru de redacție al revistei de specialitate, membru al Consiliului științific al Institutului de Filologie al AȘM.

Anton Borș a participat la diverse conferințe și simpozioane științifice republicane și internaționale. A publicat o serie de articole în multiple reviste și culegeri de specialitate.

În toți acești ani l-am cunoscut nu doar ca pe un bun filolog, ci și ca pe un om deosebit: onest și plin de bunătate, modest, harnic, muncitor, perseverent, o fire deschisă spre comunicare. Am admirat întotdeauna simplitatea și sinceritatea cu care știe să se apropie de oameni, să-i ajute și să-i încurajeze pe cei tineri. Domnul Anton Borș în permanență are ascuns în buzunar un cuvânt blând pentru susținere sau chiar o bomboană pentru a îndulci situația conflictuală.

La cei 80 de ani ai săi acest respectabil domn a rămas copil în suflet, care are și până acum privirea uimită și larg deschisă, totdeauna pus pe glume, cu replica pregătită de acasă. El te farmecă cu modestia, bunăvoința și prietenia lui.

Se știe că toamna se numără bobocii. Or, toamnele domnului Anton Borș sunt doldora de rod. A ridicat o casă, a crescut un fecior, a sădit un pom (și nu numai unul). Strămoșii noștri mai aveau un obicei – să sape o fântână, unde călătorul obosit de drum putea să-și potolească setea. Domnul Anton Borș a construit în poarta casei un havuz, un adevărat monument de artă, însoțit de o inscripție: „Oprește-te, pietonule, un pic: odihnit, îți vei continua calea spre noi lumini!” Un îndemn foarte semnificativ. Dar cea mai mare bucurie și sprijin a lui rămâne familia: soția Nina care toți acești ani i-a fost alături și la bine și la rău, feciorul Pavel și fiica Aurica, cu care se mândrește, și, desigur, nepoții pe care îi iubește enorm.

Nu putem să nu amintim și de o altă calitate a omagiatului nostru: îi place să cânte. Are o voce puternică și cristalină. A cântat în corul Academiei de la înființare și până la ultimele concerte. Deseori îl auzeam fredonând „Vezi, rândunelele se duc, Se scutur frunzele de nuc...”. S-au scuturat frunzele, se duc și se întorc rândunelele, găsindu-l pe domnul Anton Borș muncind la o nouă lucrare, care stă acum pe masa savantului, intitulată *Breviar de maxime și meditații*. Iubește poezia (bună), cântecele și romanțele. Știe și ne recită pe de rost fragmente din Eminescu, Alecsandri, Coșbuc. Cu câtă dragoste vorbește de creația regretatului poet Grigore Vieru! Se mândrește că i-a avut prieteni pe Vasile Coroban, Ion Vatamanu, este vecin și prieten cu Nicolae Esinencu.

Încă multe am putea spune despre acest Om cu literă mare, dar 80 de ani de viață și de activitate științifică a unui cetățean, coleg, prieten cu greu pot încăpea într-un oarecare număr de pagini, de cuvinte, de minute.

Să ne trăiți, iubite coleg, mulți ani, doldora de zile bune, pline de rod, cu noi realizări!

*Cerc. șt. Tamara Pahome
Cerc. șt. Lidia Vrabie
Institutul de Filologie, AȘM*

SAVANT, MANAGER ȘI MILITANT AL LUMII VEGETALE

**Dr. Alexandru TELEUȚĂ
la 60 de ani**

Biolog, domeniul științific: conservarea biodiversității și utilizarea durabilă a resurselor vegetale.

Doctor în biologie (1980).

Alexandru Teleuță s-a născut la 31 octombrie 1952 în satul Oziornoe (fosta comună General Avrescu), raionul Izmail, regiunea Odesa.

Câteva jaloane au marcat începutul activității științifice a lui A. Teleuță: teza de licență „Utilizarea formelor inbreeding (sibs) în ameliorarea porumbului”, la absolvirea Facultății de Agronomie a fostului Institut Agricol „M. Frunze” din or. Chișinău (1974), care a dovedit un interes deosebit pentru domeniul biologiei; implementarea unei metode eficiente de sporire a germinăției semințelor de sfeclă furajeră în perioada activității sale scurte de agronom în sovhozul „Oziornoe”; angajarea sa ca cercetător științific la Institutul de cercetări „Porumbeni” (1975) și susținerea cu succes a tezei de doctor cu tema „Resurse genetice valoroase pentru ameliorarea soiei în condițiile Zonei Centrale a Moldovei” în prestigiosul Institut Unional pentru Fitotehnie „N. I. Vavilov” (1978).

Odată cu încadrarea, în 1978, în echipa Grădinii Botanice a AȘM, începe o pagină aparte în biografia sa. În scopul realizării angajamentelor Republicii Moldova cu privire la conservarea biodiversității stipulate în hotărârile organizațiilor internaționale de profil, A. Teleuță își axează eforturile științifice pe domeniul conservării și utilizării durabile a lumii vegetale, introducerii și valorificării potențialului genetic al plantelor furajere noi, construcției și amenajării peisagistice a Grădinii Botanice.